

ANTALYA DİPLOMASİ FORUMUNUN BAŞDÖNDÜREN TRAFİĞİNDE ÖNEMLİ KAVŞAKLARDAN BİRİ GÜNEY KAFKASYA

Tutku DİLAVER

Analist

İçerisinde bulunduğumuz dönemde devletlerarası ilişkilerde baş döndürücü hızda gelişmeler yaşanıyor. Rusyanın Ukraynaya saldırmasının yarattığı etkiyle uluslararası sistem, mevcut dengeler ve iş birlikleri yeniden şekillenme aşamasına girdi. Bu yıl ikincisi düzenlenen Antalya Diplomasi Forumu da bu anlamda tarihi görüşmelere ev sahipliği yapmış oldu.

Ukrayna-Rusya-Türkiye dışişleri bakanlarının gerçekleştirdiği üçlü görüşmenin ardından dikkat çeken bir diğer toplantı Ermenistan Dışişleri Bakanı Ararat Mirzoyan ile Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu arasında olan görüşmeydi.

Bilindiği üzere iki ülke arasındaki başlatılan normalleşme görüşmelerinin ilki 14 Ocakta Moskovada gerçekleşmişti.[1] Bu görüşmenin ardından Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, mevkidaşı Mirzoyanı Antalya Diplomasi Forumuna davet etmişti. 10 gün boyunca alınan davetle ilgili bir yorum yapmayan Ermenistan Dışişleri Bakanlığında daha sonra yapılan açıklamayla Mirzoyanın Antalya diplomasi forumuna katılımının uygun olup olmadığının hala tartışıldığı beyan edilmişti.[2] Aynı dönemde Başbakan Nikol Paşinyanın da Antalya diplomasi forumuna katılabileceği yönündeki iddialar basında yer aldı. Paşinyan yaptığı açıklamada Görüşmelere devam etme fırsatını kaçırmak mantıksız olur şeklinde bir açıklamayla Dışişleri Bakanı Mirzoyanın Antalyadaki foruma katılımını desteklediğini ima etti ancak kendi katılımıyla ilgili kesin bir bilgi vermedi.[3] Ancak daha sonra Ermenistan Dışişleri bu iddianın bir çeviri hatasından kaynaklandığını başbakanın katılımının söz konusu olmadığını açıkladı. Mirzoyan yaptığı açıklamada kendisinin katılımıyla ilgili kararın özel temsilcileri arasındaki ikinci toplantıdan sonra kesinleşeceğini ilan etti.[4]

İki temsilci arasındaki ikinci görüşme 24 Şubatta Viyanada gerçekleşti. Görüşmenin ardından Türkiye ve Ermenistan dışişleri bakanlıklarınca ilk görüşmeden sonra yayınlanan metinle benzer bir metin yayınlandı. Taraflar arası görüşmelerin ön koşulsuz şekilde devam etme kararlılığına vurgu yapıldı. Ancak Mirzoyanın Ermeni basına verdiği beyanlardan ikinci görüşmenin birinci görüşmeye nazaran daha spesifik konular üzerinde yoğunlaştığı anlaşıldı.[5]

Türkiye Dışişleri Bakanlığı sözcüsü sorulan bir soru üzerine gazetecilere verdiği cevapta iki temsilcinin üzerinde görüştüğü konuların tam normalleşme hedefi çerçevesinde karşılıklı

güven artırıcı önlemler olduğunu belirtti.[6]

Güven artırıcı önlemler basitçe ekonomik, siyasi ve askeri konular gibi geniş alanlarda uygulanabilen karşılıklı adımlar olarak tanımlanabilir. Nitekim özel temsilcilerin atanması sürecinde Ermenistan-Türkiye arasındaki charter uçuşların başlaması ve Ermenistanın 2020 Karabağ savaşından sonra Türk mallarına uygulaya başladığı ambargonun kaldırılması bu çerçevede değerlendirilebilir. Dolayısıyla ikili ilişkilerde normalleşme sağlanıncaya kadar karşılıklı olarak adımlar atılması beklenebilir. Ermenistan tarafının talep edebileceği güven artırıcı önlemler arasında, kaçak işçilerin statüsü, özel vize rejimleri düzenlemesi, karşılıklı turizm faaliyetlerinin artırılması gibi konuların yer alıyor olması beklenebilir.[7]

Türkiye açısından, karşılıklı sınır güvenliğinin sağlanması, ticaret önündeki engellerin kaldırılması, terörle mücadele, yasadışı sınır ticaretinin önlenmesi gibi çok geniş skalada konulara yer verilebilir.

Antalya Diplomasi Forumundan bir gün önce Bakan Mirzoyan ve Başbakan Paşinyan Fransaya bir ziyaret gerçekleştirerek, orada da Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macronla ortak çıkarlarımız konseptinde bir dizi etkinliğe katıldılar. Bu ziyaretin hemen ardından Mirzoyan Türkiye'ye geldi.

Forum çerçevesinde iki dışişleri bakanı arasında yaklaşık 1,5 saat görüşen süren görüşmenin ardından yapılan basın açıklamalarında özel temsilcilerin gündemlerinin üzerinden tekrar geçildiğinden ve yakında birtakım adımların atılabileceğinden bahsedildi. [8] Mirzoyanın toplantı çıkışında verdiği demeçte Bölgemizde barışı ve refahı tesis etmek için bütün komşu ülkelerimizin gayret gösterdiğini görmek bizi sevindiriyor şeklindeki ifadesinden de iki bakan arasında bölgesel ulaşım yollarının açılarak, bölge ülkeleri arası güven tesis edilmesi üzerine yoğunlaşıldığı tahmin edilebilir.[9]

Zürih Protokollerinin imzalanmasından bu yana iki ülkenin dışişleri bakanları tarafından böyle bir görüşme yapılabilmiş olması olumlu bir işarettir. Ancak Ermenistanın içerisinde bulunduğumuz süreçte nasıl bir yol izleyeceğine hala tam olarak karar veremediği, Fransanın Ermenistana gösterdiği yakın ilgi bir yana, Rusyanın bu süreçten nasıl çıkacağını değerlendirmek istediği söylenebilir. Özellikle Ermenistanda muhalefet grubu ve bazı dış politika uzmanları Rusyanın Ukraynada başarı göstermesi halinde Ermenistanın Rusyaya daha yakın olması nedeniyle daha avantajlı bir konuma geçebileceğini savunuyorlar. Buna ek olarak Rusyanın SWIFT gibi uluslararası sistemlerden çıkartılmış olmasının Ermenistanı Rusya için bir para transfer merkezi haline getirebileceği görüşleri öne sürülüyor.[10] Dolayısıyla Ermenistanın işleri ağırdan alması gerektiği söyleniyor. Bir diğer görüş de Türkiye ve Azerbaycanın Batı blokuna yakınlıkları nedeniyle Ukrayna krizinde Rusyanın tepkisini çekme ve yakın gelecekte ilişkilerinin bozulması ihtimali olduğu yönünde[11]. Dolayısıyla Ermenistanın stratejik hesaplar yapmaya çalışarak 9 Kasım Anlaşmasının kendisine yüklediği sorumluluklardan kaçınmak istemesi de göz ardı edilmemesi gereken ihtimaller arasında.

[1] Moskova'daki Türk-Ermeni temsilcileri görüşmesi 1,5 saat sürdü, NTV, 14 Ocak 2022, <https://www.ntv.com.tr/dunya/moskovadaki-turk-ermeni-temsilcileri-gorusmesi-1-5-saat-surdu,fBVpYX3Bnky4A73oFvCnvQ>.

[2] Çavuşoğlu, Ermenistan Dışişleri Bakanı'nı Antalya'ya davet etti, Ermeni Haber Ajansı, 21 Ocak 2022, <https://www.ermenihaber.am/tr/news/2022/01/21/%C3%87avu%C5%9Fo%C4%9Flu-T%C3%BCrkiye-Ermenistan-D%C4%B1%C5%9Fi%C5%9Fleri/223867>

[3] Paşinyan'dan Azerbaycan ve Türkiye'ye ılımlı mesajlar, Diriliş Postası, 10 Şubat 2022, <https://www.dirilispostasi.com/haber/9408375/pasinyandan-azerbaycan-ve-turkiyeye-ilimli-mesajlar>

[4] Ermenistan Dışişleri Bakanı: Antalya Forumu'na katılmamız 24 Şubat'taki müzakerenin sonucuna bağlı, Independent Türkiye, <https://www.indytrk.com/node/470961/d%C3%BCnya/ermenistan-d%C4%B1%C5%9Fi%C5%9Fleri-bakan%C4%B1-antalya-forumuna-kat%C4%B1lmam%C4%B1z-24-%C5%9Fubat-taki-m%C3%BCzakerenin>.

[5] RA FM positively assesses results of second meeting of Armenian-Turkish Special Representative, ARM Info,2 Mart 2022, https://arminfo.info/full_news.php?id=67995&lang=3

[6] SC-4, 8 Mart 2022, Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi Tanju Bilgiçin Ermenistan Dışişleri Bakanı Ararat Mirzoyanın Antalya Diplomasi Forumuna Katılımı Hakkındaki Soruya Cevabı, https://www.mfa.gov.tr/sc_-4_-ermenistan-disisleri-bakani-ararat-mirzoyan-in-antalya-diplomasi-forumuna-katilimi-hk-sc.tr.mfa

[7] Bu konuda daha önce Hrant Dink Vakfı çerçevesinde düzenlenmiş bir rapor bulunmaktadır. Bkz. https://hrantdink.org/attachments/article/2332/HDV_RapporteursPaper.pdf

[8] Ermenistan Dışişleri Bakanı Mirzoyan: Bölgemizde barış ve istikrar için çaba gösterme kararlılığımız var, Anadolu Ajansı, 12 Mart 2022, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/ermenistan-disisleri-bakani-mirzoyan-bolgemizde-baris-ve-istikrar-icin-caba-gosterme-kararligimiz-var/2532805>.

[9] Ermenistan Dışişleri Bakanı Mirzoyan: Bölgemizde barış ve istikrar için çaba gösterme kararlılığımız var, Anadolu Ajansı

[10] Benyamin Bogosyan, If Russia is able to keep its "big power" status after the Ukraine

crisis, it will seek to work with Iran and Armenia to contain Turkish influence in the South Caucasus, Commonsense.eu, <https://www.commonspace.eu/analysis/opinion-if-russia-able-keep-its-big-power-status-after-ukraine-crisis-it-will-seek-work>.

[11] Harut Sassounian, Armenia, Azerbaijan and Turkey: Caught Between Russia and the West, Asbarez, 8 Mart 2022, <https://asbarez.com/armenia-azerbaijan-and-turkey-caught-between-russia-and-the-west/>.

Yazar Hakkında :

Tutku Dilaver, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünden 2015 yılında mezun olmuştur. 2020 yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalına bağlı Kafkasya Çalışmaları Programında tezli yüksek lisansını tamamlamıştır. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

2017 Ağustos ayında Avrasya İncelemeleri Merkezinde (AVİM) başadön 6 aylık BASDONDÜREN programını tamamlamış Misafir Araştırmacı olarak AVİM'de katılmıştır. 2019-2023 yılları arasında AVİM'de Analist olarak çalışmıştır. Erişim Haziran 19, 2026. <https://www.avim.org.tr/tr/Yorum/ANTALYA-DIPLOMASI-FORUMUNUN-BASDONDUREN-TRAFIGINDE-ONEMLI-KAVSAKLARDAN-BIRI-GUNEY-KAFKASYA>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır